

ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Ο ΤΥΜΒΟΣ ΤΗΣ ΛΑΟΝΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΠΑΦΟ

Η επιστημονική ομάδα του Πανεπιστημίου Κύπρου, με επικεφαλής την Καθηγήτρια Μαρία Ιακώβου, συνεχίζει από το 2012 τη διερεύνηση ενός εξαιρετικά σπάνιου μνημείου με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών στην αρχαιολογία.

Ολοκληρώθηκε η ετήσια ανασκαφική έρευνα του Πανεπιστημίου Κύπρου στον Τύμβο Λαόνας. Ο τύμβος, που λόγω του μνημειακού του μεγέθους (100μ x 60μ. x 10μ. ύψος) παραμένει μοναδικός στην Κύπρο, αναγνωρίστηκε, το 2012, στο πλαίσιο του προγράμματος ανάλυσης τοπίου της πολιτείας της αρχαίας Πάφου, το οποίο διεξάγει, από το 2006, η Καθηγήτρια Προϊστορικής και Πρωτοϊστορικής Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Μαρία Ιακώβου.

Σύμφωνα με την Καθηγήτρια Μαρία Ιακώβου, πριν από την έναρξη του ερευνητικού προγράμματος Παλαιπάφου καμία αρχαιολογική αποστολή δεν είχε αναγνωρίσει ότι το έξαρμα της Λαόνας δεν ήταν φυσικό. «Ούτε και οι ντόπιοι φαίνεται να το είχαν υποψιαστεί. Η αναγνώριση έγινε από την αποστολή μας το 2012 και επιβεβαιώθηκε από τη Δρα Ζομενία Ζομενή, Ανώτερη Γεωλογική Λειτουργό και πολύτιμη συνεργάτη του προγράμματος Παλαιπάφου. Εκ τότε, η διερεύνηση του τύμβου, που είναι εκ των πραγμάτων εξαιρετικά δύσκολη και επικίνδυνη, διεξάγεται με σύγχρονες τεχνολογικές μεθόδους και ψηφιακές αποτυπώσεις – ποτέ με τυχαίο σκάψιμο. Όλα τα μέλη της ομάδας έρευνας είναι νέοι επιστήμονες, οι οποίοι εκπαιδεύουν τους ακόμη νεότερους φοιτητές του Πανεπιστημίου Κύπρου στις σύγχρονες μεθόδους της αρχαιολογικής έρευνας. Ευχαριστώ, ιδιαίτερα τους συναδέλφους Κυριάκο Θεμιστοκλέους και Άθω Αγαπίου από το ΤΕΠΑΚ που μας συνδράμουν με τις γνώσεις τους και με όργανα αιχμής. Η Καθηγήτρια Ιακώβου τόνισε επίσης ότι το μνημείο είναι ο ίδιος ο τύμβος, για την ανέγερση του οποίου σωρεύτηκαν 3.700 κυβικά μέτρα φερτών χωμάτων. Μέχρι στιγμής, οι

κεραμολογικές αναλύσεις τοποθετούν την ανέγερσή του στον 3^ο αιώνα π.Χ. Οι πιθανότητες να περιείχε ταφικό θάλαμο είναι μεγάλες αλλά ο εντοπισμός του δεν μπορεί να γίνει αυτοσκοπός.

Η μικρομορφολογική ανάλυση του τύμβου ολοκληρώνεται σε λίγους μήνες στο αρχαιο-περιβαλλοντικό εργαστήριο Wiener της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα, και θα ακολουθήσει διάλεξη στην Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, στις 25 Φεβρουαρίου 2019. «Όμως, κάτω από τον τύμβο εντοπίσαμε ένα δεύτερο εξίσου μοναδικό αλλά αρχαιότερο μνημείο: μια φρουριακή εγκατάσταση της Κυπρο-Κλασικής περιόδου που διατηρείται σε ύψος που φτάνει τα 6 μέτρα. Πρόκειται, αναμφίβολα, για αμυντικό έργο της δυναστείας που βασίλεψε στην Αρχαία Πάφο στις αρχές του 5^{ου} αιώνα

π.Χ.. Τόσο το Πανεπιστήμιο, όσο και το ερευνητικό πρόγραμμα Παλαιπάφου οφείλει ένα μεγάλο ευχαριστώ στον κ. Γιώργο Ιωάννου, Διευθύνοντα Σύμβουλο της Εταιρείας KORANTINA HOMES, ο οποίος από το 2017 καλύπτει με μια γενναία χορηγία τις αποζημιώσεις όλων των νεαρών μας ερευνητών, διασφαλίζοντας τη συνέχιση της συμμετοχής τους στην έρευνα, που θα πρέπει να συνεχιστεί και στα επόμενα χρόνια», κατέληξε η Καθηγήτρια Ιακώβου.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων έδωσε στη δημοσιότητα την πιο κάτω εμπεριστατωμένη έκθεση αποτελεσμάτων 2018:

Το φυσικό χαμηλό έξαρμα της Λαόνας, στο οποίο αναγέρθηκε ο τύμβος, είναι ορατό από το ιερό της Παφίας Αφροδίτης από το οποίο απέχει σχεδόν ένα χιλιόμετρο. Στις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ. η βασιλική δυναστεία της Πάφου ανέπτυξε ένα φιλόδοξο οικοδομικό πρόγραμμα στο οροπέδιο Χατζηαπτουλλάς, που πρέπει να λειτούργησε ως η ακρόπολη της Κυπρο-Κλασικής περιόδου, στο οποίο ανήγειρε ένα ανακτορικό οικοδόμημα και ένα μνημειακό σύμπλεγμα οικονομικών δραστηριοτήτων. Την ίδια περίοδο, έκτισε στη Λαόνα μια επιβλητική φρουριακή εγκατάσταση, η οποία μέχρι στιγμής αποκαλύφθηκε σε όλο το μήκος της ανατολικής πλευράς του λοφίσκου. Αργότερα, αυτό το φρουριακό συγκρότημα «θάφτηκε» κάτω από 13.700 κυβικά μέτρα φερτών χωμάτων με τα οποία αναγέρθηκε ο τύμβος. Για αυτό και ένα σημαντικό τμήμα του φρουρίου σώζεται σε ύψος 6 μέτρων, γεγονός που το καθιστά ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της εποχής των κυπριακών βασιλείων.

Μέχρι στιγμής, η ανέγερση του τύμβου τοποθετείται χρονολογικά στον 3ο αιώνα π.Χ. με βάση το τεκμήριο της κεραμικής. Από το 2013, η έρευνα διεξάγεται στο ΝΑ τέταρτο του τύμβου (ΕΙΚ. 1). Σε απόσταση μόλις 12μ. νότια της κορυφής του που φτάνει στα 114 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας, και σε βάθος που ξεπερνά τα έξι μέτρα, η αποστολή του Πανεπιστημίου Κύπρου εντόπισε μικρό λιθόκτιστο τετράγωνο μνημείο (ΕΙΚ.2). Στόχος της φετινής έρευνας ήταν η ολοκλήρωση της ανασκαφής του μνημείου. Οι

διαστάσεις του είναι μόλις 4.0 x 4.0 μ. και ήταν ήδη κατεστραμμένο όταν συσσωρεύτηκαν από πάνω του τα χώματα του τύμβου. Παρ' όλα αυτά, η ανατολική όψη διατηρείται σε ύψος 3,5μ. Διαθέτει ένα ψηλό βάθρο θεμελίωσης με αργούς λίθους και κόκκινο πηλό (ΕΙΚ. 3). Το μόνο τμήμα του μνημείου που θα ήταν για ένα σύντομο χρονικό διάστημα ορατό είναι το εξωτερικό με τους λαξευτούς λίθους. Κατά τα άλλα, δεν υπάρχει καμιά αντιστοιχία μεταξύ εξωτερικής και εσωτερικής δόμησης (ΕΙΚ.4).

Η ολοκλήρωση της έρευνας επιβεβαίωσε ότι το δυσερμήνευτο αυτό μνημείο δεν κατασκευάστηκε για εσωτερική χρήση. Δεν περιείχε κανένα αντικείμενο και δεν έκρυβε ταφικό θάλαμο. Οι λίθινοι τοίχοι λειτουργούσαν ως κέλυφος γύρω από την επεξεργασμένη μάργα με την οποία ήταν επιμελώς γεμάτο από το επίπεδο του φυσικού βράχου μέχρι και πάνω από τα 3,5μ. ύψος που σώζεται η τοιχοποιία. Η επεξεργασία της μάργας φαίνεται ότι γινόταν σε ένα μακρόστενο σκάμμα/κανάλι στα ανατολική του μνημείου, το οποίο επικοινωνεί με το κέντρο του βάθρου θεμελίωσης (ΕΙΚ.5).

Το μυστήριο της απουσίας του δυτικού τοίχου του μνημείου λύθηκε όταν η αποστολή αναγνώρισε στην νότια τομή του τύμβου που είχε καλύψει το μνημείο την ανθρώπινη επέμβαση. Ο δυτικός τοίχος είχε καταστραφεί ως τη βάση θεμελίωσης πάνω στο φυσικό βράχο. Πρόκειται, αναμφίβολα, για την επέμβαση επίδοξων τυμβωρύχων που έδρασαν στη διάρκεια της ανέγερσης του τύμβου με στόχο τον εντοπισμό των κτερισμάτων ταφικού θαλάμου. Προφανώς, είχαν λάθος πληροφόρηση. Είναι πιθανόν ότι αυτός ήταν ο πραγματικός ρόλος του μνημείου: να παραπλανήσει. Συλημένος ή ασύλητος ο τάφικος θάλαμος, ή το κενοτάφειο, εν ονόματι του οποίου κατασκευάστηκε ο τύμβος της Λαόνας εξακολουθεί να διαφεύγει.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων έχει ήδη προβεί σε κατάχωση του βάθρου θεμελίωσης της ανατολικής όψης καθώς και στην τοποθέτηση προσωρινού στέγαστρου για την προστασία και συντήρηση του μνημείου από τις καιρικές συνθήκες. Η έρευνα θα συνεχιστεί το 2019 με στόχο την αποκάλυψη της πορείας του Κυπρο-Κλασικού τείχους σε όλο το μήκος της βόρειας και ΒΔ πλευράς (ΕΙΚ.6).

Τέλος ανακοίνωσης